

I ett nötskal: Konst och kultur som hobby – en rättighet för alla

Särskilda stödbehov inom
konst- och kulturhobbyer i
Finland år 2024

Alla barn och unga har rätt att delta i konst- och kulturhobbyer som erbjuds av hemkommunen. Detta gäller även barn och unga med behov av anpassade stödåtgärder. Strukturella problem medför i dag att denna rättighet inte uppfylls, vilket leder till diskriminering.

Vad är problemet?

Det finns i dag påtagliga brister gällande strukturer, resursfördelning och samarbete, vilket leder till att barn och unga med behov av särskilda stödåtgärder inte får det stöd som de behöver för att delta i hobby- och fritidsverksamhet som anordnas i deras hemkommun. En central fråga som bör lösas är vem som ansvarar för resurseringen och koordineringen av stödåtgärder inom konst- och kulturhobbyer: välfärdsområdet eller kommunen?

Hur kan problemet lösas?

Genom resursering som tillgodoser behoven av individualiserade stödåtgärder. Fältets konstpedagoger efterlyser verksamhetsmodeller där två vuxna tillsammans leder gruppundervisning inom konst- och kulturhobbyer. På så sätt kan barn och unga i behov av stöd ofta integreras i existerande gruppverksamhet. Även fortbildning för pedagoger och ledare, tydligare kommunikation kring existerande möjligheter till stöd och individualiserade läroplaner inom grundläggande konstundervisning bidrar till en lösning.

Kan inte assistenterna hjälpa till?

Personliga assistenter kan stöda deltagande i konst- och kulturhobbyer – men de jobbar för en individ och aldrig för hela grupper. Skolgångshandledare/-biträden, som i vardagligt tal ofta omtalas som assistenter, anställs för att jobba i grupper – vanligen enbart under skoldagen. Därmed behövs det bättre system för att få in flera vuxna i gruppundervisning på hobbynivå. Individuellt stöd är viktigt, men samtidigt är det även viktigt att säkerställa att hela gruppen får tillräckligt med stöd.

Hur stor grupp barn och unga gäller det?

Barn och unga som är vana att hantera skolan tillsammans med skolhandledare/-biträden riskerar inom konst och kulturhobbyer att nekas det stöd de behöver. Som jämförelse fick 24 procent av eleverna i grundskolan intensifierat stöd eller särskilt stöd enligt Statistikcentralens uppgifter från 2022. Med andra ord har ca en fjärdedel av barn och unga behov av stödåtgärder.

Varför är det här viktigt?

Finlands lagstiftning fastslår entydigt att alla barn och unga har rätt till att utvecklas enligt sin egen förmåga samt att fördjupa sig i konst och kultur utanför skolan. Relevant lagstiftning är grundlagen, lagen om kommunernas kulturverksamhet och diskrimineringslagen. Även barnkonventionen och konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ålägger Finland att skapa inkluderande system, vilket i sin tur gör det möjligt för barn och unga att hitta den uttrycksform de föredrar och ett meningsfullt sammanhang.

Vill du veta mera?

En mera omfattande version av detta dokument, med referenser, finns på Sydkustens webbsida www.sydkusten.fi/sv/projekt/kulturum, liksom versioner av dokumenten på finska. Kontakta gärna representanter för konst och kulturhobbyer, till exempel personal inom grundläggande konstundervisning för en diskussion.

Detta faktablad har framställts år 2024 av Kulturum – forum för konstundervisning som koordineras av Sydkustens landskapsförbund r.f. och KulturÖsterbotten. Faktabladet har genomgått en remissrunda hos sakkunniga inom området.